

Голові разової спеціалізованої вченої ради
(спеціальність 061 Журналістика) у
Сумському державному університеті,
доктору наук із соціальних комунікацій,
професору, завідувачу кафедри
журналістики та філології
Садівничому Володимирі Олексійовичу

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора філологічних наук,
професора, завідувача кафедри журналістики Тернопільського
національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
Поплавської Наталії Миколаївни
на дисертацію Кривки Елеонори Тиберіївни «Сучасний тревел-
медіатекст в українському інфопросторі: тематика, формат, контент»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі
спеціальності 061 «Журналістика»**

Актуальність обраної теми дослідження. Сьогодні у науковому наративі актуалізуються проблеми, які визначають погляди на соціокультурні процеси, що, зрозуміло, стимулює нові дослідження, регламентовані потребою переосмислення ролі окремих жанрів у становленні й розвитку журналістики, зокрема подорожніх медіатекстів. Цим окреслюється своєчасність дисертації Кривки Елеонори Тиберіївни, у якій до наукового аналізу залучено сучасні тревел-медіатексти не лише на жанрово-стильовому чи ідейно-тематичному рівні, а й у вияві традиції жанру, виокремленні нового ракурсу його бачення, зверненні уваги на нові ключові поняття, які постали всередині жанру із розвитком інноваційних технологій, що визначають їх контентне наповнення, суттєво оновлюють їх жанрову та тематичну парадигми, особливості функціонування. Дослідниця обґрунтовує, що це «впливає на представлення в інформаційному просторі класичних жанрових форм і веде до їх трансформації» (ст. 17), оскільки певні жанрові характеристики втрачають свою приналежність та проявляються в нових структурно-композиційних елементах, і «під такий вплив потрапляє журналістський текст про

авторську подорож, представлений у медіа традиційним жанром – мандрівний нарис, що зумовлює формування його модифікації – сучасного тревел-медіатексту» (Д., с.17).

У дисертації порушено чимало питань міждисциплінарного характеру, з приводу яких можуть висловити свою думку та зацікавитися науковими пошуками краєзнавці, теоретики журналістики, лінгвісти тощо. Тобто, сучасний подорожній медіатекст є цікавою науковою базою для дослідження репрезентації та інтерпретації документальної і фактичної інформації в медіа. Хочу наголосити, що предметом комплексного аналізу дисертації стало також дослідження інтермедіальної моделі сучасних тревел-медіатекстів, представлених на платформі українського конвергентного медіа «НВ» за 2015–2020, їх авторської інтенціональності, жанрово-композиційних особливостей, контентного наповнення, інтракомпозиційної інтермедіальності, прояв і реалізація авторських інтенцій. Враховуючи те, що у такій площині тревел-медіатексти в українському інфопросторі були недослідженими, то представлена до захисту наукова робота містить неабияку цінність, а підняті у ній проблеми є *актуальними* для соціокультурної та медіазнавчої галузей.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження здійснене в рамках міжнародного грантового проекту Journalism Education for Democracy in Ukraine: Developing Standards, Integrity and Professionalism (Журналістська освіта задля демократії в Україні: розробка стандартів, доброчесність та професіоналізм) – проєкт ЄС ЕРАЗМУС+, № 598964- EPP-1-2018-1-UK-EPPKA2-SVHE-JP, 2018–2022 рр., науково-дослідної роботи кафедри журналістики та філології Сумського державного університету «Особливості формування національного інформаційного простору України: від радянської системи ЗМІ до демократичної моделі» за номером державної реєстрації 0115U001713 та «Сучасний масовокомунікаційний простір: історія, реалії, перспективи» (номер державної реєстрації 0121U111164).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертантка на високому фаховому рівні обґрунтувала визначальні складові дослідження: чітко та конкретно, науково-значимо та актуально сформульовано й обрано тему, визначено мету та завдання. Умотивовуючи актуальність наукової проблеми, схарактеризувала тенденції творення сучасного тревел-медіатексту, з'ясувала його жанрову специфіку, типологічні особливості, контекстну специфіку, чітко виокремила об'єкт і предмет наукового пошуку. Основу емпіричної бази, яка є належно обґрунтованою, становлять номери онлайн-журналу та сайт видання конвергентного медіаресурсу «НВ» (підрубрика Travel) за період 2015–2020 років.

Структура роботи є логічною і демонструє розуміння авторкою теоретичних положень та серйозних прикладних характеристик. Чітко визначено методологію та окреслено методи. Пропорційність викладу матеріалу у розділах свідчить про правильно сформульовані завдання для їх науково-дослідницької реалізації, які відповідають поставленій меті і здійснені на різних етапах дисертаційного дослідження.

Змістова складова розділів дослідження відповідає визначеному об'єктові дослідження – сучасні тревел-медіатексти, оприлюднені в українському інформаційному онлайн-просторі та предметові дослідження – жанрово-композиційні особливості, контентно-тематичне наповнення, інтермедіальність та закономірності прояву авторських інтенцій у сучасних тревел-медіатекстах, представлених на онлайн-платформі конвергентного медіа «НВ» за період 2015–2020 років (Д., с. 20). Науковий пошук супроводжують емпірико-демонстраційні складові визначення сучасного тревел-медіатексту в українському інфопросторі, його тематики та формату.

Достовірність отриманих наукових результатів також ґрунтується на проведеному авторкою всебічному аналізі публікацій українських та зарубіжних науковців, що відображено у списку використаних джерел за темою роботи. Їх 210 позицій. Це дозволило дисертантці здійснити науково-

предметний системний аналіз досліджуваних медіатекстів та апробувати отримані результати у наукових працях і виступах на наукових конференціях.

У першому розділі *«Тревел-медіатекст як предмет наукових студій»* дисертантка, узагальнюючи основні наукові концепти жанрології сучасного подорожнього медіатексту, проаналізувала стан наукового розроблення проблеми і теоретико-методологічні засади дослідження. Варто зазначити, що у даному розділі авторка здійснила ґрунтовне дослідження праць, присвячених тревел-медіатексту, специфіці його тематики, формату та контенту та з'ясувала, що «сучасний тревел-медіатекст – це, передусім, єдність подорожнього нариса, путівника, туристичного рекламного повідомлення, тревелогу, що має чітко виражену авторську інтенцію щодо представлення концепту «подорожж» (Д., с. 67).

Другий розділ *«Інтермедіальна модель сучасного тревел-медіатексту»* присвячено вивченню проблемно-тематичного контенту сучасного тревел-медіатексту та його інтракомпозиційній інтермедіальності. У ньому проаналізовано специфіку поєднання описово-інформаційного та демонстративно-розважального аспекти у досліджуваних текстах. Відтак проаналізовані тексти, презентовані на платформі «НВ», поділено на дві тематичні групи «1) тревел-медіатексти з фреймом «своя країна» (свій географічний простір) (28 %); 2) тревел-медіатексти з фреймом «інша країна» (інший географічний простір) (72 %)» (Д., с. 137), що є цікавим та емпірично значимим для подальших описово-сприйняттєвих характеристик. Науково обґрунтованим є проведений дослідницею контент-аналіз цих текстів, на основі якого здійснено його описові характеристики.

У третьому розділі *«Прояв авторської інтенціональності в сучасному тревел-медіатексті»* схарактеризовано подорожні тексти з орієнтацією щодо їх рецепції аудиторією. Виокремлено авторські інтенції, що мають вираження у них, які поділено на референтні, модальні, комунікативні. Встановлено, що «авторські референтні інтенції формуються

едністю туристичного, когнітивного, іміджевого, рекламного та PR-дискурсів» (Д., с.188). Також охарактеризовано репрезентанти комунікативних інтенцій як гетерогенних елементів тревел-медіатексту, зокрема виокремлено вербальний текст, зображення, інфографіку, карти, знаки інших кодових систем, що представлені в одному смисловому полі, взято до уваги жанрово-тематичний аналіз краєзнавчих наративів. Акцентування уваги на цій парадигмі демонструє вишукану наукову інтуїцію авторки, яка, створивши навколо кожного терміну міні-дискурс, заявляє про нові перспективи дослідження. Важливим у розділі є прикладний компонент наукового виміру та твердження на основі якісних показників у сучасному тревел-медіатексті про представлення опозиції «своє-чуже».

Висновки у роботі чіткі і підкреслюють основні результати виконаного дослідження. Вони ґрунтуються на узагальнених твердженнях до кожного розділу. Також варто відзначити стилістичну культуру дисертаційного тексту. Значущим є те, що подані в роботі положення підкріплено влучними прикладами, здійснено емпірико-прикладну складову, що проілюстровано відповідними рисунками.

Загалом дослідження здійснено відповідно до вимог освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 061 «Журналістика» у Сумському державному університеті, має високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, про що свідчить аналіз публікацій та вивчення змісту дисертаційної роботи.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів. Здобуті дисертанткою наукові результати свідчать про те, що вперше в науці про соціальні комунікації предметом комплексного аналізу стали жанрово-композиційні особливості, контентне наповнення, інтракомпозиційна інтермедіальність, закономірності прояву і реалізації авторських інтенцій у сучасних тревел-медіатекстах, представлених на платформі українського конвергентного видання «НВ». У результаті проведеного дослідження

сформульовано положення, які є складовою новизни дисертації. Крім того, дослідниця пропонує власні підходи до розв'язання поставлених завдань, зокрема це вбачається у використаній методології дослідження, подає конкретні пропозиції, що мають науково-теоретичне значення та практичну спрямованість.

Найістотнішими науковими результатами є те, що у дисертації уперше систематизовано теоретичний матеріал та історико-журналістські дослідження тревел-медіатексту, з'ясовано його структурну гетерогенність, тенденції розвитку і трансформації в українській кросмедійній журналістиці, визначено й застосовано поняття сучасного тревел-медіатексту. Обґрунтовано є виокремлення форми інтракомпозиційної інтермедіальності, схарактеризовано види вербальної та візуальної комунікації в тревел-медіатекстах. Розглянуто функції інтермедіального експліцитного та імпліцитного покликання, описано види прояву авторських інтенцій, а також удосконалено дослідження визначення і реалізації авторських інтенцій в сучасних тревел-медіатекстах, значення намірів автора у формуванні концептуальної картини світу, вивчення зображальних засобів, визначення ролі соціокультурного, туристичного, рекламного, іміджевого дискурсів у ньому. У роботі також отримали подальший розвиток дослідження жанротвірних елементів подорожнього тексту.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях. Основні положення і результати дисертації викладено в дев'яти роботах, із яких чотири статті у фахових збірниках і журналах (одна з них у співавторстві з науковим керівником), одна стаття в іноземному виданні (у співавторстві з науковим керівником), дві – у виданні індексованому в міжнародній наукометричній базі (Scopus) (у співавторстві), одна стаття (додатково відображає наукові результати дисертації), одна публікація тез доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Дотримання вимог академічної доброчесності. За результатами

перевірки та аналізу матеріалів дисертації Елеонори Кривки не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації (протокол перевірки роботи на плагіат системою Unicheck від 25.11.2022 р.). Робота містить посилання на згадані в тексті джерела інформації, у випадку використання тверджень, розробок, відомостей та ідей інших дослідників дотримано вимоги норм законодавства про авторське право. Усі посилання оформлені коректно та не мають ознак плагіату.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Елеонора Кривка повною мірою обґрунтувала теоретичне і практичне значення одержаних результатів. Зокрема, дослідниця дає цілісне уточнене, науково обґрунтоване уявлення про жанрово-композиційну природу та структуру сучасного тревел-медіатексту, про роль та значення його жанротвірних елементів, визначає його функції в системі сучасного соціокультурного, туристичного, рекламного дискурсів (комунікації). Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в комплексному підході до вивчення особливостей становлення і розвитку українського тревел-медіатексту, що дає можливість сформулювати цілісне бачення цього внутрішньо жанрового різновиду художньої публіцистики, визначити його типи, репрезентовані в сучасному медіапросторі. Результати дослідження можуть використовуватися при читанні лекцій та проведенні практичних занять із фахово спрямованих курсів та спецкурсів для студентів спеціальності «Журналістика». Представлений у дослідженні фактологічний матеріал, основні теоретичні положення і висновки можуть бути використані також при написанні підручників, посібників, монографій, навчально-методичних розробок для здобувачів різних рівнів освіти за означеною спеціальністю.

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації. Аналіз змісту анотації засвідчує її відповідність основним положенням, які викладені у тексті дисертації. Авторкою стисло окреслено основні

результати. Її подано українською та англійською мовами. Вона відповідає усім чинним вимогам.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Позитивно оцінюючи дисертацію, необхідно відзначити, що вона містить окремі дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації під час захисту:

1. У роботі за результатами контент-аналізу окреслено дві великі тематичні групи сучасних тревел-медіатекстів: 1) тревел-медіатексти з фреймом «своя країна» (свій географічний простір) і 2) тревел-медіатексти з фреймом «інша країна» (інший географічний простір). На мою думку, у цьому контексті доречним був би і компаративний аспект їх дослідження, що тільки би підсилило результати наукових пошуків.

2. В окресленні теоретико-методологічних аспектів дослідження дисертантка досить ґрунтовно описує різні підходи до вивчення сучасного тревел-медіатексту. Варто було б чіткіше розмежувати такі поняття як *медіа-тревелог*, *тревелог*, *тревел-медіатекст* та вказати на їх специфічні особливості.

3. У підрозділі 3.2. «Концептуальна картина світу в сучасних тревел-медіатекстах: прояв національної ідентичності» (Д., с. 170) схарактеризовано концепт «свій-чужий» у сучасних тревел-медіатекстах. Прошу пояснити його науково-прикладне значення у контексті міждисциплінарності досліджень.

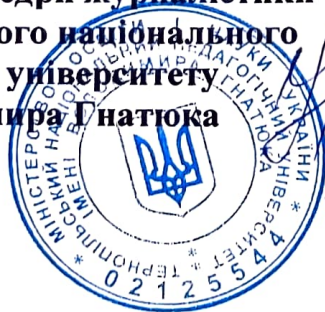
Разом з тим висловлені побажання ніяк не применшують загальної високої оцінки наукового доробку Елеонори Кривки та не впливають на позитивне враження від нього.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Цілісний аналіз дисертаційного дослідження Елеонори Кривки «Сучасний тревел-медіатекст в українському інфопросторі: тематика, формат, контент» дає підстави продемонструвати впорядковані та погруповані пояснення, які утворюють концептуальну систему наукового дослідження. Сформульовані узагальнені

висновки свідчать про актуальність дослідження, обґрунтовують наукові та теоретичні положення, виокремлюють цінність і достовірність результатів, теоретико-прикладну складову, що дає змогу позитивної оцінки дисертації, результати якої представлено для захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії на засіданні разової спеціалізованої вченої ради зі спеціальності 061 Журналістика в Сумському державному університеті. Це дозволяє зробити висновок, що дисертація є завершеною, самостійною, цілісною науковою працею, яка містить наукову новизну, теоретичне і практичне значення, відповідає спеціальності «Журналістика», характеризується обґрунтованістю та аргументованістю рекомендацій та висновків. Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» і затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка, Кривка Елеонора Тиберіївна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 061 «Журналістика».

**Офіційний опонент,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри журналістики
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка**

Наталія ПОПЛАВСЬКА

01.02.2023 р.